

למכור חזון או לקנות קולות - ניתוח כלכלי של השחיתות בליכוד

החשדות לשוחד בחירות בליכוד אינם הגזמה תקשורתית אלא תוצאה הגיונית ומתבקשת של העלייה המהירה בכוחה של התנועה. לכן, סביר בהחלט שהחשדות הנוכחיים הם רק קצה הקרחון. מאמר זה מבוסס על מתודולוגיה כלכלית, ומציע ניתוח פוזיטיבי של התנהגות בוחרים ומועמדים בבחירות מקדימות (פריימריס). הניתוח מתבסס על מספר הנחות כלליות באשר לכללי המשחק ולמערכת השיקולים של השחקנים. התוצאות נגזרו בדרך אנליטית שאינה תלויה בהשקפת עולם פוליטית או חברתית.

המציאות הפוליטית הביאה לכך שמקומות רבים ברשימת המפלגה לכנסת הפכו ריאליים כמעט בין-לילה. רבים מן המתמודדים החדשים אינם מוכרים בציבור הרחב ואפשר להניח שתרומתם האלקטורלית לניצחון הליכוד בבחירות, קטנה. בנוסף, גם אם יבחרו לכנסת, סיכוייהם להגיע לעמדות מפתח בקדנציה הקרובה קטנים יחסית.

אנו מניחים כי לנגד עיני חבר המרכז עומדות שתי מטרות: בחירתו של הרכב מנצח וביסוס מעמדו האישי. המועמדים הפופולריים בציבור הרחב זוכים לתמיכת הבוחר בפריימריס בשל תרומתם הצפויה לניצחון המפלגה. לעומתם, מועמדים "חיוורים אלקטורלית" יתמקדו בסיפוק הצרכים הפוליטיים והאישיים של חברי המרכז על מנת לחזק את כוחם בפריימריס, לעיתים תוך מתן שוחד והבטחת טובות הנאה. מכאן, שהגידול במספר המקומות הריאליים מרחיב את היקף תופעת שוחד הבחירות בפריימריס.

ניתן לחלק את מאפייני שוחד הבחירות לשתי קבוצות. הראשונה כוללת טובות הנאה שאינן תלויות בדבר זולת תמיכה בפריימריס. טובות הנאה אלו כוללות מתן שוחד כספי או שווה כסף בדומה לחשדות המיוחסים למספר פעילי ליכוד. הקטגוריה השנייה כוללת טובות הנאה עתידיות, כגון הבטחות למינויים פוליטיים ולקידום אינטרסים אישיים, המותנות בהצלחת המפלגה להגיע לשלטון ובהצלחת המועמדים להגיע לעמדות מפתח. ככל שהתרומה של מועמד פלוני להצלחתה של המפלגה בבחירות לכנסת משמעותית יותר, גבוהים סיכויי להיכלל במקום גבוה ברשימת המפלגה. פירוש הדבר שסיכוי לממש הבטחות למינויים פוליטיים גדלים, ולכן, יעדיף להשתמש בכלי זה על-פני השוחד הכספי. מאידך גיסא, ערכן היחסי של הבטחות למינויים פוליטיים המפוזרות על-ידי מתמודדים לא מוכרים הינו נמוך. עקב כך, יטו מועמדים אלו לחלק לחברי המרכז שוחד שאינו מותנה בהצלחת המתמודד או המפלגה.

כאשר מפלגה, דוגמת הליכוד כיום, מוכתרת מראש כמנצחת וודאית בבחירות, עסוקים חברי המרכז ומתמודדי הפריימריס בחלוקת שלל ערב הבחירות לכנסת, כמי שחיים במציאות בה השלטון עובר בירושה. יוצא כי המתמודדים הנאבקים על מקום ריאלי בשולי הרשימה הם המכתיבים את כללי המשחק הפוליטי הפנים-מפלגתי ואת היקף השחיתות. התחרות עשויה לגרום גם חברי כנסת מכהנים לשנות את נורמות ההתנהגות שלהם.

הכותבים הם תלמידי דוקטורט למימון ולכלכלה בבית-הספר למנהל עסקים באוניברסיטת שיקגו, ארה"ב.